

DELAVSKA PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrlet Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglaš: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Naš vzor.

Spominu Janeza Evangelista Kreka.

Naš rajni mojster je bil eden najodkritosrčnejših in najpoštenjših ljudi in politikov, kar jih je imelo slovensko ljudstvo. To je potrebno ob obletnici njegove smrti posebno poudariti v tako zelo izkvarjenem času kakor je današnji, da bi naša mladina v njem imela svetel zgled tako za svoje osebno življenje kakor za svojo delavnost na javnem poprišču.

Krek je bil resničen do dna svoje duše. Njegove besede in nauki so se popolnoma vjemali z njegovim življenjem in delovanjem. Dr. Krek in laž sta bila dva nezdružljiva pojma. Kakor vsak človek je tudi naš prvi in največji učitelj imel svoje napake, toda te ni imel, da ne bi povedal vedno to, kar je mislil, in tako, kakor je mislil, pa da bi delal drugače, kakor je učil in govoril. Zato je užival brezmejno zaupanje ljudstva. Krek ni nikogar varal, nikogar nalagal, nikomur nič podvalil, sploh poznal ni takih metod v političnem življenju, kakor so žal danes običajne. Kreku si lahko ko očetu zaupal, dandanes pa pravijo, da se še očetu ne more...

Krek je imel veliko nasprotnikov, ki se niso ustrašili v borbi proti njemu nobenega sredstva. Toda on je imel čisto vest in zato je, kolikor so ga obrekovanja in nepoštena intrige proti njegovi osebi bolele, te stvari preziral. Imel je pred seboj svoj cilj, se zavedal, da si nima ničesar očitati, in vedel, da resnica premaga vsako laž, da pravica ne spi in da poštenost ne ostane brez priznanja in plačila. Plačilo Kreku je bila neizmerna ljubezen ljudstva in pa najčastnejše mesto v zgodovini slovenskega naroda.

Krek se ni potegoval za prva mesta, je preziral častni dobiček in odklanjal časti; njegovo mesto je bilo v srcu zatiranega, po pravdi hrepenečega ljudstva. Vse zlato tega sveta, vse časti in odlikovanja ne odvajajo zavesti pravdnika, da je storil svojo dolžnost in pomagal svojemu bližnjemu ter si ohranil čiste roke. V času, ko gonja za denarjem, dobrimi službami in čutnimi nasladi, ko kuga okužuje vse javno življenje, naj naša mladina neprestano obuja v srcu spomin na Kreka, da ohrani svojo čistost in idealizem pa se oboroži za sveto borbo zoper vsako pokvarjenost in grdobno. V tej borbi ji sveti naprej ko nadangel Mihael s plameničim mečem zgled Janeza Evangelista Kreka.

Pri tej priliki je treba pokazati na glavni moment, ki ga moramo postaviti kot podlago vsemu našemu mladinskemu vzgojnemu delu. Tudi to posnemamo iz življenja prvega učitelja krščanskega socializma, Kreka. Zanj namreč krščanski socializem ni bil samo političen program, ampak etični zahtevki lastnega življenja. Krek je tako skromno živel, kakor to zahteva krščanski socializem! Ta skromnost življenja ga je ohranila čistega in vzvišenega. Istotako moramo mi mladini vcepiti ljubezen do skromnega življenja, da bo zadovoljna v telesnem oziru z malim in najpotrebnejšim, da bo mrzila luksuz in se utrjala, da je bogastvo, udobno življenje in preobilica posvetnih blag ne bo nikala in zapeljevala v brezznačajni opotunizem in stremušvo. Prav špartanske vzgoje nam je treba, povratka k preprostosti in skromnosti v življenjskih zahtevah, brez česar ni krščanskega socializma! K temu naj služi naša telesna vzgoja in kultura, na tem naj se zida naša duševna kultura, stremeča za najvišjimi etičnimi vrednotami, za plemenitostjo srca in mišljenja.

To bodi priseženo spominu našega očeta Kreka!

Veliki zbori rudarjev.

Koalicijski odbor vseh strokovnih organizacij in II. rudarske skupine sklicuje te dni v vseh revirjih TPD shode rudarjev, da se določijo zahteve rudarjev TPD in smernice za mezno gibanje.

Tako sta se vršila v nedeljo 29. septembra dva mogočna shoda dopoldne v Trbovljah v Delavskem domu, popoldne pa v Zagorju. V Trbovljah se je zbralo na shod do 1000, v Zagorju pa preko 700 rudarjev. Na obeh zborovanjih so poročali kot predsednik koal. odbora in zastopnik Zveze rudarjev Jugoslavije Jurij Arh, zastopnik Jugoslovanske strokovne zveze načelstveni tajnik Vilko Pitako in zastopnik Nar. strok. zveze g. R. Juvan.

Predsednik koal. odbora Arh je podrobno poročal o pripravi in delu koalicijskega odbora za mezno gibanje in o položaju rudarskega delavstva. Njegova izjava, ki so bila verjetno prikaz razmer v revirjih TPD in nevzdržnega stanja, v katerem se nahajajo danes rudarji, so bila navdušeno sprejeta.

Zastopnik JSZ Pitako je zlasti poudarjal, da so rudarji od 1. 1923. do danes pridobili pač toliko, da bodo znali voditi predstojajočo mezno gibanje premišljeno in trezno. Pozival je neorganizirane, da kompaktno pristopijo v strokovne organizacije. Jugoslovanska strokovna zveza je v celoti solidarna z upravičenimi zahtevami, ki jih stavijo rudarji. Izjavo solidarnosti je podal za NSZ tudi g. R. Juvan.

Zahteve oziroma predlogi rudarjev TPD za ureditev delovnih odnosov z novo kolektivno pogodbo, ki naj velja za vse revirje, katere je izdelal koalicijski odbor, so bili na obeh zborih enoglasno in s pritirjevanjem sprejeti.

Tudi je bilo na obeh shodih soglasno sklenjeno, da se vsi neorganizirani ru-

darji lastnoročno podpisujejo, da se strinjajo z zahtevami strokovnih organizacij oziroma koalicijskega odbora. Strokovne organizacije hočejo imeti pooblastilo prav od vseh rudarjev TPD.

* * *

Tako številnih zborovanj že ni bilo v revirjih svojih šest let. V teh letih trpljenja in garanja rudarjev se je izvršil velik preobrat in rudarji začnajo drugače uveljavljati svoje zahteve. Ta dva veličastna shoda sta simptom nove dobe v gibanju rudarjev, da si ustvarijo človeka dostojno življenje.

* * *

Najbolj značilno za razmere v posameznih revirjih TPD je bilo navajanje poročevalcev, koliko je odpadlo na vsakega rudarja v poedinem revirju 1. 1928 kazni. Jasno se je pokazalo, da so najvišje kazni (75 Din na moža letno) tam, kjer so rudarji še najmanj zavedni, to je v tistem kraju, kjer so strokovne organizacije najslabše.

* * *

Prihodnje dni se bodo vršili shodi tudi v ostalih revirjih. V nedeljo 6. okt. se vrši dopoldne shod v Laškem za rudnik Hudajama, popoldne pa v Hrastniku.

* * *

Za mezno gibanje, ki ga hočejo voditi rudarji docela zakonitim putem, zahtevajo za svoje delo samo pravično plačilo, se pripravljajo rudarji trezno in premišljeno. Pokret rudarjev zasleduje vsa delavska javnost s simpatijami in je tudi uverjena, da mora uspeti. Zakaj skoro 8.000 rudarjev mora pri tako složnem nastopanju pač biti upoštevanih ne samo od strani TPD, ampak tudi od vseh merodajnih činiteljev.

Demokracija ali diktatura.

Proletariat Avstrije, zastopan po socialno-demokratski stranki, stoji v težkem boju proti gibanju, ki skuša z grožnjo oboroženega nastopa streti socialno politično moč delavstva in demokracijo ter upostavi fašistično »stanovsko državo«.

Na nekrvav način si je avstrijsko delavstvo priborilo močne pozicije, na eni strani v socialističnem gibanju in njegovih organizacijah, na drugi pa tudi v javnem življenju. Proletariat hoče to pot, ki je pot demokracije in mirnega razvoja, nadaljevati in tako dobiti pod svoje okrilje večino ljudstva in vlado.

Tu mu stopi na pot fašizem.

Meščanstvo čuti, kako mu socialistični pokret stopnju za stopnjo odvzema temelje njegove moči: gospodarsko nadoblast. Ako je še danes v posesti moči, se vendar meščanstvo boji dneva, ko bodo zagospodarile delavske zadrage in strokovne organizacije in socialistična vlada. Treba je tedaj prekrižati račune socialističnega proletariata. Zato naj poskrbi — Heimwehr, fašizem. Saj je vse jasno. Vladajoči se bojijo še nadalje ostati na bojnem polju, kjer so vedno in vedno slabše. Zato skušajo potisniti proletariata na bojno polje, kjer odloča sila, kajti tu se čutijo močne dovolj. Tu je državna vojska, policija in še Heimwehr.

Meščanstvo ve, da je duhovna in gospodarska moč socializma močnejša kot fizična sila. Prav zato taka bojazen pred masami avstrijskega socialističnega proletariata, ki bodo morda že pri prihodnjih volitvah postavile v parlament če že ne absolutno gotovo pa relativno socialistično večino.

Navidezno gre sedaj v Avstriji za revizijo ustave. V resnici pa so vzroki

krize, kot smo videli, globlji. Kar je res, je res: Socialni demokrati so v zadnjem času pokazali vso dobro voljo, da se na miren način zagotovi obstoj avstrijske republike, demokracije države. Izrazili so tudi pripravljenost za razpust in razorožitev svojega Schutzbunda. Tudi glede revizije ustave so pristali na pogajanja. Celo katoliški delavski list »Cristlichsocialer Arbeiterzeitung« priznava, da si socialna demokracija vedno bolj izstavlja spričevalo »pripravljenosti in dobre volje za umiritev dežele« in »historične dokumente pred vsem svetom«, da vseh morebitnih posledic ne bo kriva ona.

Nasprotno pa je Heimwehr in njeni politični pomagači čisto fašistično imperativna, zahteva revizijo ustave le v takem smislu kot jo hoče ona ali pa bo prišel — državni udar.

Velikansko odgovornost za razvoj dogodkov si zato nakopava krščansko socialna stranka s svojim nejasnim stališčem napram Heimwehru. Kot krščanska stranka bi morala odločno nastopiti proti fašističnim metodam Heimwehra, ne pa je s svojim postopanjem še posredno podpirati v njenih fašističnih stremeljenjih in zahtevah. Zgovorno to dokazuje sestava nove vlade, ki jo vodi dunajski policijski predsednik krščanski socialec Schober. Zdi se da vključ vsemu govorjenju o novem kancelerju kot možu močne roke ni nastopila z novo vlado kaka značajna sprememba. Delavska-socialistična in fašistična-meščanska fronta sta še vedno tu in tudi s spremembo ustave, ki se gotovo ne bo izvedla docela po željah avstrijskih fašistov, računi ne bodo postali čisti. Boj bo šel tedaj naprej v znamenju: demokracija ali diktatura!

Kongres nemških strokovnih zvez.

Od 15. do 18. septembra se je vršil v Frankfurtu ob Meni dvanaesti kongres nemških kršč. strok. organizacij. Kongres, ki je zastopal 763.843 članov, se ni vršil samo zato, da se zadosti pravilom. Iz vsega poteka kongresa je bila razvidna silna volja in stremljenje za čim boljše izgraditev vseh organizatoričnih sredstev v bodočnosti, da se bodo vse skozi mogle dosegati naloge pokreta. Kajti ni mala odgovornost voditi borbo več kot trideset milijona ljudi. Zato je bilo opaziti, kako gredo kršč. strok. organizacije za tem, da pridejo v okoliščini delavstvo tako pomembnim vprašanjem kot so brezposelnost velikih množic, koncentracija kapitala in industrije itd.

Kongres je vodil predsednik Otte. Vlado je zastopal delavski minister »socialist« Wissel. Prišel je tudi minister Stegerwald, bivši predsednik strok. org. Zastopane so bile tudi skoro vse deželne vlade, mednarodni urad dela in inozemske kršč. strok. organizacije, med njimi tudi Avstrija, Češka in Poljska.

Delavski minister Wissel je izjavil, da polaga na kršč. strok. pokret delavstva posebno važnost in ga zato pazno zasleduje. Nasprotniki socialne politike bodo naleteli na enotno delavsko fronto vseh strokovnih organizacij. V tem prepričanju je on utrjen pač spričo vsega dosedanjega zadržanja kršč. strok. pokreta napram sovražnikom delavskih zakonov in delavskih ustanov.

Bivši voditelj dr. Stegerwald je med burnim pritirjevanjem pojasnjeval, zakaj je zamenjal predsedniško mesto z ministrskim. Celotna sedanja notranje in zunanje politična konstrukcija je z delavskega vidika taka, da se ni upal ne odzvati klicu.

»Imamo politično demokracijo,« tako je dejal Stegerwald, »imamo splošno in enako volivno pravico, toda v gospodarskem pogledu vedno bolj raste vlada in oblast plutokracije in avtokracije. Skrbeti je zato treba, da ti krogi ne usuznijo republike za svoje namene. Zato delavstvo mora imeti vajeti države trdno v rokah.«

V ospredju vseh gospodarskih vprašanj stoji problem naraščanja in nastajanja kapitala. Stalno ne moremo in ne smemo živeti od inozemstva. S tem ravno prihaja nemški proletariat in nemška republika v odvisnost internacionalnega velekapitala. Vprašanje je tedaj, ali se do omogočiti nastajanje kapitala s tem, da se velika podjettja v Nemčiji sama financirajo ali pa da prevzamejo to vlogo široke mase ljudstva potom svojih zadrug. Vse te za delavstvo velike reči pa more urediti le država s svojimi zakonitim odredbami.

Dalje so bili na sporedu številni strokovni in organizatorični referati.

Po pravici je dejal predsednik Otte, da so kršč. strok. organizacije v stanu dejansko vplivati na gospodarstvo in državo, kar more biti edino v korist delavstvu. Krščanske strokovne organizacije se zavedajo velike nevarnosti, ki grozi delavstvu z invazijo mednarodnega kapitala, ko prihaja čas težkih preizkušenj in je treba žrtvovati ne samo ljudi, ampak tudi marsikdaj popularnost in prestiž pokreta. Vendar gredo voditelji s pogumom bodočnosti nasproti v zavesti, da je njihova borba pravična.

Reparacijska banka bo začela poslovati. Sedež bo imela v Zürichu v Švici. Predsednik bo Anglež. Jugoslavija ima v upravnem odboru enega zastopnika.

Mednarodno razsodišče, ki bo razsojalo v sporih med državami obvezno, se bo ustanovilo v Haagu. 28 držav se je za to že izreklo.

Jugoslovanska strokovna zveza. Železničarski vestnik.

Priznavanje vojaške službe za napredovanje in pokojnino.

Čl. 211. zakona o drž. prometnem osebju določa, da se za napredovanje v stopnji osnovne plače šteje čas službe, ki se računa za pokojnino ali čas, ki je priznan s posebnimi zakonskimi predpisi. V skladu s to zakonsko določbo je državni svet sklenil in v posameznih slučajih tudi razsodil, da so pod posebnimi zakonskimi predpisi misljene določbe bivših avstrijskih zakonov.

Oglejmo si te zakonske določbe malo natančneje.

Odredba bivšega domobran. ministrstva, izdana v sporazumu s prizadetimi ministrstvi l. 1915., o računanju vojnih let pri odmeri pokojnine za tedanje vojno, določa na podlagi posebne cesarske naredbe sledeče:

1. Osebam, katerim pripada računanje vojnih let za tedanje vojno, je pri odmeri pokojnine prišteti eno leto kot vojno leto, ako so se: a) med vojno nahajale najmanj 3 mesece v aktivni vojaški službi ali b) brez ozira na trajanje službe, ako so se udeležile bojev, bile ranjene v bojih ali postale za službo nesposobne vsled vojnih naporov, torej tudi vsled nalezljivih bolezni.

2. Osebam, ki so se nahajale v vojaški službi več let, je za vsako tako leto pri odmeri pokojnine prišteti še eno leto kot vojno leto, ako so bile v vsakem od teh let vsaj tri mesece v vojaški službi ali brez ozira na trajanje službe v primerih, ki so navedeni v točki 1 b.

Te določbe slone na odredbi prvega odstavka § 10. zakona z dne 27. 12. 1875 o preskrbi vojske in mornarice ter domobranstva, ki se glasi:

»Za vsako v katerikoli (vojaški) službi prebito vojno leto je pri odmeri pokojnine prišteti še eno leto, bodisi da je služil cel čas vojne, ali pa samo nekaj časa.«

V ostalem določa še ta zakon, da se pri odmeri pokojnine vojaškim osebam računa kot čas službe:

a) ves čas službe pri vojski in mornarici bodisi kot bojevnik, bodisi kot uslužbenec katerekoli vrste voj. uprave in to od dne potrditve (Assentierung), oziroma imenovanja. Pri tem se pa ne sme upoštevati čas službe pred event. izstopom iz c. kr. vojske (naj si je izstopil iz kateregakoli vzroka), ki se tudi ne računa v slučaju, da je prizadeti po izstopu takoj zopet vstopil v službo. Kot čas aktivne službe se računa tudi čas vežbanja kot novinec (Rekrutenausbildung) in čas orožnih vaj;

b) čas službe pred vstopom v vojsko ali mornarico, ki se računa za pokojni-

no pri domobranstvu, v civilni državni službi ali tej enaki službi, ako je prizadeti prestopil neposredno v vojaško službo iz domobranstva ali iz civilne državne službe, ali pa iz stalnega ali začasnega pokoja in je bila s civilno državno ali tej enako službo zvezana sistematska pokojnina ali provizija;

c) čas službe v veterinarski bolnici na Dunaju;

d) čas aktivne službe pred odpustom iz staleža moštva, bodisi z odpustom (Abschied) ali s certifikatom, če je prizadeti vstopil v službo vojske, mornarice ali domobranstva neposredno po odpustu.

Na podlagi teh zakonskih določb se je priznavala vojaška služba za pokojnino osebam, ki so bile upokojene v vojaški službi. Zakon z dne 26. 2. 1878, št. 1683, pa določa, da se onim osebam, ki so iz vojaške službe prestopile v civilno državno službo, sme računati vojaška služba le po predpisih, ki veljajo za vojaške osebe. Po teh predpisih se vojaška služba z uvrstitvijo v neaktivno rezervo ali neaktivno domobranstvo ne smatra kot prekinjena. Zakon z dne 7. 2. 1892 pa pojasnjuje še, da se aktivna služba (kadrski rok) enoletnih prostovoljcev ne more računati za pokojnino, ako ti vstopijo v civilno državno službo (t. j. po preteku 12 letne službe v rezervi in domobranstvu) ali po superarbitraciji.

To so pridobljene pravice tistih, ki so služili v bivši avstrijski vojski, pa so bili prevedeni po novem zakonu l. 11. 1923 in takrat postali državni uslužbenec.

Precej slične določbe ima tudi srbski zakon o ustroju vojske iz l. 1904., ki je bil s 6. 9. 1919 razširjen na vso državo. V 4. odstavku čl. 22. tega zakona so določbe glede pokojninskih zadev častnikov.

Točka 2. tega odstavka se glasi: V leta službe se računajo vsa ukazna in neukazna leta po odbitku dveh let od neukaznih, kot službe v kadru. (L. 1914. je veljal za častnike 14 mesečni kadrski rok.) Onim častnikom, ki so služili kot kontraktualni, se v leta služba računa tudi čas kontraktualne službe. Oni čas pa, v katerem se je nahajal častnik kot odstranjen od službe, se ne računa.

3. Aktivnim in rezervnim častnikom se računa za pokojnino vsako leto, v katerem je bila vojna, za dve leti, ne oziraje se na trajanje vojne v dotičnem letu. To velja tudi za podčastnike in redove.

4. Častnik, ki si je pridobil te pravice, teh ne izgubi, tudi če prestopi v ci-

vilno državno službo. To pritiče tudi tistim, ki so pred tem zakonom prestopili v tako službo.

To so zakonske določbe, ki jih omeinja čl. 214., drugi odstavek, zakona o drž. prom. osebju.

Isti člen določa v svojem prvem odstavku, da se odredba petega odstavka čl. 123. istega zakona mora uporabljati samo na uslužbenca, ki bi se udeleževali prihodnjih vojen. Radi tega se uslužbenecem, ki niso bili aktivni ali rezervni častniki, in ki so vstopili oziroma bili postavljeni po l. 11. 1923, vojaška služba za napredovanje ne priznava. Glede priznavanja teh let za pokojnino, pa zadeva še ni končno veljavno razčiščena.

Vsem uslužbenem pa, ki so bili s l. 11. 1923 prevedeni po zakonu o drž. prom. osebju, pritičejo vojaška in vojna leta za pokojnino in odrejanje stopenj osnovne plače. Po sklepu drž. sveta se pa ta služba ne priznava za napredovanje v skupini položajne plače. Pri tem je treba upoštevati še čl. 127. finančnega zakona za leto 1926./27., da se namreč v nobenem slučaju ne more priznati čas kadrskega roka in pa služba pred 21. letom starosti, in to tudi ne v slučaju, da se je ta služba po prejšnjih zakonih in pragmatikah priznala.

Glede trajanja kadrskega roka obstoja pojasnilo ministrstva vojske in mornarice iz leta 1926. Po tem pojasnilu se mora vsakemu, kateremu se prizna vojaška služba, odbiti na račun kadrskega roka in sicer častnikom 14 mesecev, podčastnikom in redovom pa 18 mesecev. To pojasnilo je izdano na podlagi sedanjega zakona o ustroju vojske, zato ga generalna direkcija ne upošteva pri uslužbencah, ki so služili v avstroogrski vojski. Odredila je, da se za te upošteva kadrski rok, ki je veljal po predpisih bivše avstroogrške vojske. Ako je pa tako postopanje pravilno, bo razsodil državni svet, pri katerem se nahajajo pritožbe nekaterih uslužbencev, katerim se je odbil kadrski rok po avstroogrskih predpisih in ne v smislu pojasnila ministrstva vojske in mornarice.

Priznavanje službe pri bivši južni železnici.

Radi večkratnega povpraševanja glede službovanja pri bivši južni železnici je strokovni svet pri ministrstvu za promet izdal sledeče pojasnilo: »Čas službe pri bivši južni železnici se računa za pokojnino in napredovanje samo onim uslužbenecem, ki so bili v službi južne železnice na dan prevzema te železnice v državno upravo. Vsem drugim uslužbenecem se te službe ne more računati v leta službe pri drž. prometnih napravah na podlagi čl. 60 zakona o drž. prom. osebju, ker je to privatna služba.« — V

smislu, tega pojasnila se tudi postopa, ker je tako odrejeno po zadevnih odlokih ministrstva za promet in generalne direkcije.

Pogrebno društvo v Mariboru.

Skupina Maribor je v sporazumu s centralo poslala vsem štirim železničarskim organizacijam v Sloveniji naslednje vabilo: »Članstvo Pogrebnega društva v Mariboru je ponovno izrazilo željo, da bi se sklical sestanek vsega članstva društva v svrhu pregleda in eventualnih dopolnil osnutka novih pravil.

V to svrhu se je določilo, da skliče ta sestanek naša podružnica v Mariboru in sicer v nedeljo dne 6. oktobra 1929 ob 10 dopoldne v Gambrinovi dvorani v Mariboru s sledečim dnevnim redom: 1. Citanje osnutka pravil. 2. Slučajnosti.

Radi tega Vas vljudno prosimo, da objavite primerno vabilo v Vašem strokovnem glasilu ter obvestite vse Vaše podružnice, da o tem obveste članstvo. Pripominjamo, da imajo dostop na sestanek le člani društva.

Končno Vas še prosimo, da vplivate na člane društva, da se na sestanku izogibajo vsakršnih napadov, temveč da s stvarnim delom in predlogi pripomorejo, da bo to društvo čimprej dobilo nov temelj za uspešni napredek.

Vsakemu železničarju so znane težave, ki so nastale pri »Pogrebem društva« v Mariboru. Oblast je namreč razpustila stari odbor in je za vodstvo društvenih poslov imenovala nov odbor, neke vrste komisariat, ki je pa sestavljen iz članov tega društva, po večini prejšnji odborniki. Vsled oblastvene zahteve mora dobiti društvo nova pravila, ki naj postavijo zavarovanje članov za slučaj smrti na realnejšo podlago, kakor pa so jo predvidevala prejšnja pravila. Gre za to, da se vsem članom zagotovi vsota za slučaj smrti, da ne bi kdaj vsled neekonomičnega izplačevanja zavarovalnine prišlo društvo v denarno zadrego za mlajše člane. Gre torej za denar, ki so ga in ga še bodo zbrali železničarji za svoje namene.

Mnogi so se že bali, da je imovina društva radi nastalih razmer izgubljena, kar pa ne odgovarja dejstvu. Ravno nasprotno je res, oblast je posegla vmes s svojo roko, da bi se to imetje smoteno nalagalo, da bi imeli člani čimveč koristi od tega. Ne samo odbor, tudi članstvo je poklicano, da aktivno sodeluje pri izdelavi novih pravil, da ne bo kasneje neupravičenih protestov.

Priporoča se vsem našim članom, ki so člani »Pogrebnega društva« v Mariboru, da se dne 6. oktobra t. l. v čim večjem številu udeležijo sestanka v Mariboru.

Zahvala. Podpisani se zahvaljujem »Prometni zvezi« za podporo Din 100, ki sem jih prejel v moji bolezn. Železničarji, organizirajte se v Prometni zve-

Atom:

Pravična posest in pravična raba posesti.

(Delavska okrožnica papeža Leona XIII.)

38. Zato naj premožnim velja opomin, da bogastvo ne oprošča od vsega trpljenja in da nič ne koristi za srečo večnega življenja, ampak rajši nasprotuje (Mt. 19, 23—24), v strah morajo biti bogatim nenavadne grožnje Jezusa Kristusa (Lk. 6, 24 do 25), najstrožje bo treba nekoč Bogu-sodniku dati odgovor o uporabi premoženja. Kako treba uporabljati premoženje samo na sebi je ozvišen in nauk največjega pomena, v prvih početkih ga je podala modroslovna veda, posem dovršeno pa ga je učila cerkev, ki je tudi dosegla, da se ne samo spoznava, ampak tudi spolnjuje. Tega nauka temelj je zgrajen na tem, da je treba ločiti pravično posest premoženja od pravične rabe premoženja. Kakor smo malo prej videli, je naravna pravica človekova, da poseduje zasebno lastnino. »Dovoljeno je, da ima človek zasebno lastnino. In tudi potrebno je za človeško življenje.« (Sp. Tomaž Ako., S. th., 2, 2 q. 66 a. 2.) Toda če se vpraša po tem, kakšna mora biti raba premoženja, odgovarja sicer Cerkev brez pomišljanja: »Kar se tega tiče, človek ne sme zunanjega premoženja smatrati za zasebno, ampak za skupno last, da ga namreč rad kdo deli drugim, ki so v potrebi. Zato pravi apostol: »Bogatim tega sveta povej... da radi dajo in z drugimi dele« (1 Tim. 6, 17—18 [Sp. Tomaž Ako., S. th., 2, 2 q. 66 a. 2]). Gotovo nikomur ni zapovedano pomagati drugim s tem, kar nujno rabi sam in njegovi; tudi ni dolžan dajati drugim, kar sam potrebuje, da ohrani to, kar je primerno in se spodobi za njegovo osebo: »Nihče namreč ni dolžan neprimerno živeti« (Sp. Tomaž Ako., S. th., 2, 2 q. 32 a. 6). Toda ko je zadoščeno potrebi in dostojnosti, je dolžnost od tega, kar preostane, darovati potrebnim. »Dajte to, kar je znotraj (kar preostane), v

miloščino« (Lk. 11, 41). Niso to dolžnosti pravičnosti, izvozemši skrajne slučaje, ampak krščanske ljubezni, katero zakonitim potom (sodnijsko) zahtevati gotovo ne bi bilo prav. Toda postave in sodbe ljudi prekaša postava in sodba Kristusa Boga, ki na mnoge načine priporoča navado darežljivosti. »Boljše je dajati, kakor jemati« (Dj. ap. 20, 35) in ki bo dobrotljivost, izkazano ali odklonjeno revežem, sodil, kakor da bi bila ista njemu izkazana in odklonjena. »Kar ste storili kateremu izmed teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili« (Mt. 25, 40).

39. Teh dejstev glavna vsebina je ta: Kdorkoli je po božji dobroti prejel večjo množino dobrin, naj si so to telesne in zunanje, bodisi dušne, jih je prejel iz tega vzroka, da jih uporabi v lastno spolnjenje in obenem tudi kot služabnik božje previdnosti v korist drugih. »Kdor ima torej razum, naj vsekakor skrbi, da ne molči; kdor ima obilno premoženje, naj pazi, da ne otrpne o darežljivem usmiljenju; kdor se razume na umetnost vladanja (upravljanja), naj se zelo prizadeva, da bo njene rabe in koristi deležen bližnji« (Sp. Gregor Veliki, In Evang. hom., 9 n. 7).

Zakaj poudarja papež, da »treba ločiti pravično posest premoženja od pravične rabe premoženja«? Zato, ker je lahko kdo v pravični posesti premoženja, pa istega ne rabi prav, in lahko je kdo po krivici lastnik premoženja in ga vseeno pravično rabi. Ta ločitev ima svoj temelj v pojmu miloščine. Ta namreč ni zakon pravice, ampak ljubezen in se ne da sodnim potom izsiliti. Kdor ima pravično posest, tega veže zakon ljubezni, dolžnost dajati miloščino od tega, kar ne potrebuje sam in svoji. Kdor pa na katerikoli način nezakonito, to je nepravilno poseduje premoženje, bodisi s tem, da je druge oropal sadov dela z odiranjem, z odtrgovanjem pravične plače itd., takega človeka posest ni pravična, njega ne veže le zakon ljubezni, ampak v prvi vrsti zakon pravičnosti, ker to, kar je po krivici posedovano, mora biti vrnjeno, enako kakor mora vsakdo vrniti ukraden in sploh nepošteno pridobljeno blago.

Dvoje je treba imeti pred očmi posebno dandanes, kadarkoli se govori o miloščini. Število teh, ki potrebujejo podpore, je tako ogromno, da miloščina nikakor ne more kriti potreb. Dalje je pa dejstvo, da so običajno tisti, ki imajo obilno premoženje, trdega srca in zelo podvrženi lakomnosti, tako da bi vse breme padlo zopet na najbednejše.

V prvi dobi krščanstva, ko Kristusova načela radi malega števila kristjanov še niso imela in tudi niso mogla imeti vpliva na gospodarsko življenje ter je vladala med kristjani živa vera in ljubezen, je zadostovalo načelo: Premožni naj iz usmiljenja pomagajo bednim in potrebnim. V drugi dobi, recimo v srednjem veku, današnjega velikankega prepada med bogatini in siromaki in kapitalizma ni bilo in vrhu tega je bilo število ubogih v primeri s premožnimi le neznatno, tudi tedaj je zadostovalo zgoraj omenjeno načelo.

Drugača pa je stvar dandanes. Namesto prilično uravnovesenega blagostanja vseh je nastopil prepad med maloštevilnimi bogatini in nepregledno množico siromakov, katere je sodobni družabni red razdedinil. Namesto žive vere in ljubezni je v praktičnem življenju stopila nevera in »sveti« egoizem. Največja sprememba, ki je nastala v današnjem času in v kateri v srednjem veku niso mogli niti slutiti, obstoji glede pojma »potrebnih in ubogih«. Tedaj so pod to besedo umevali ljudi, ki so bodisi po lastni ali tuji krivdi prišli v nesrečo in bili potrebni podpore. Izvrstno urejeno celovstvo in splošno mnogo večji vpliv vere je tedaj na eni strani dal priliko vsakemu, da pride z delom do poštenega kruha, na drugi strani sta pa ta dva činitelja za branjevala brezmejni pohlep in neomejeno dobičkalnost. Po pravici zato papež zahteva ločitev pravične posesti od pravične rabe posesti. Premnogo je namreč dandanes krivične posesti radi prilastevanja sadov tujega dela itd. Odpraviti je treba tako krivično posest in možnost, pridobiti si tako posest in vpeljati je treba pravično rabo posesti brez nepotrebnega razkošja in velik del socialnega vprašanja bo rešen.

zi! — **Prezelj Jože**, progovni delavec, Podgorje pri Kamniku.

25 letnica. Tovariš Burkelje Alojz, uradnik direkcije, praznuje letos 25 letnico članstva pri Prometni zvezi ozir. pri bivšem Verkehrsbundu. Pri tej priliki izražamo našemu zvestemu tovarišu in sobojniku za organizacijsko gibanje najprišnejše častitke ter mu ob enem kličemo: Na mnoga leta! — Prometna zveza.

Tekstilno delavstvo

Št. Vid nad Ljubljano. Razmeram, kakoršne vladajo v tovarni »Stora«, je zelo težko priti v okom, zlasti kar tiče delovnega časa. Delavstvo hodi na delo in iz dela tako kakor kmet po svojih »sakdanih opravkih. Vsak čas ob popoldanskih in večernih urah prikoraka iz tovarne po nekaj delavk, zadnje pa ob 8 zvečer in tudi pozneje. Iz tega se vidi, da v tej tovarni obstoja več vrst delovnega časa: 6, 8, 10 in celo 12 urni delavnik. Predpisi zakona o zaščiti delavstva za to tovarno ne veljajo, kar smo že čestokrat poudarjali. Delavke se ne prestando pritožujejo nad neko delovodkinjo, ki je baže zelo pristranska in kot taka prav rada zapostavlja vse one delavke, ki ji iz kakršnegakoli vzroka ne stojijo k obrazu. To poudarjamo danes že drugič. Radovedni smo tudi, kdo od predpostavljenih odreja, da se vsaka najmanjša pogreška delavstva in četudi ne po malomarnosti povzročena razglasi na tovarniški deski v ženski »garderobi«. Tisti, ki to odreja, naj pomisli, da živimo v 20. stoletju. Če se od strani tovarne vsaka najmanjša pogreška delavstva razglasi javno po celi tovarni, je delavstvo prisiljeno tudi pregreške tovarne in ostale krivice, ki so mnogokrat vnebovpijoče, razglasiti v javnosti. Oblastno inspekcijo dela pa naprošamo, da od časa do časa svoje nadzorno oko obrne v to tovarno, zlasti pa, da takoj odredi, da se delovni čas v tej tovarni uredi v smislu zakonitih določil. — Delavstvu pa povemo, da je vsega nereda v tovarni v precejšnji meri samo krivo, ker noče slediti strokovno bojno organiziranemu delavstvu. Več medsebojne ljubezni in vzajemnosti bi svetovale precejšnjemu delu delavstva te tovarne. Sicer pa kdor ni delavec naj ostane doma in naj napravi prostor tistim, katerih življenjska eksistenca zavisi edino od dela v tovarni.

Cestarji

Vsem cestarjem v vednost. Na sestanku državnih cestarjev 10. avgusta t. l. v Ljubljani se je sklenilo, da se mora izvesti oziroma oživiti organizacija cestarjev. V ta namen se je poslala na vse proge ljubljanske gradbene direkcije okrožnica in pristopne izjave. Prihodnji teden bodo vsi, za katere je JSZ prejela pristopne izjave, in prispevke, prejeli članske izkaznice. Tudi »Delavska Pravica« se je pričela vsem pristopivšim pošiljati. — Na mnoga vprašanja cestarjev, kako stoji akcija za izboljšanje položaja, ki je bil ustvarjen z novo ministrsko uredbo o službenem razmerju in prejemkih cestarjev, ne moremo danes še ničesar pozitivnega poročati. Že na zgoraj omenjenem sestanku je bilo sklenjeno, da je predpogoj vsakemu delu za izboljšanje položaja popolna izvedba organizacije. Zelo napaka je zato mnenje nekaterih, ki mislijo, da je, čim podpišejo pristopno izjavo, rešeno že tudi vprašanje njihovega položaja. Najugodnejši trenutek je bil zamujen takrat, ko je bila sedanja uredba še v osnutku in na ministrski mizi. Sedaj ko je uredba v veljavi, bo treba pač mnogo prizadevanja. Zavedni cestarji bodo to razumeli in se ne bodo že v početku oplašili in čakali še novih poslabšanj, ampak bodo v organizaciji vztrajali in delali nato, da se organizira poslednji cestar, ker le tedaj bo možno zamujeno popraviti.

* **Maribor.** V ponedeljek 7. oktobra ob 7 zvečer se bo vršil ustanovni občni zbor »Prvega mariborskega konsumnega društva« v Mariboru na Koroški cesti 1. Dnevni red: 1. Sprejetje pravil; 2. volitve načelnstva in nadzorstva; 3. slučajnosti. — Pripravljalni odbor.

* **Prevalje in okolica.** Iz tukajšnjega okraja se je v letošnjem poletju izselilo okoli 30 delavcev oziroma delavskih družin v tujino, v Francijo ter v Holandijo. Še večje število delavstva pa se

„Na sveži zrak

mora Majdica“, pravi gospa Mica. Ponosna je, da vsi občudujejo njeno lepo in dobro negovano Majdico, v snežnobelem in duhtečem perilu. Ravno zato rabi ona za pranje samo

Schichtov RADION

namerava izseliti. Izseljujejo se predvsem delavci-rudarji.

Temu se ni čuditi, saj se v zadnjem času delavstvo po rudarskih obratih v vedno večjem številu reducira.

V leškem premoškovniku se izmed bivših 200 rudarjev sedaj zaposluje samo še okoli 30 na premoškovnem sledokopu. V svinčenem rudniku v Mežici se namerava odpustiti zopet večje število delavstva. Govori se, da bodo odpušteni vsi oni, ki nimajo 20 letne službene dobe.

Negotovost zaslužka in s tem zvezana popolna negotovost življenja, je ono zlo, ki tira najboljše zdrave delovne moči v tujino. Tudi v papirnici grofa Thurna je bila polovica delavstva štirinajst dni na dopustu radi pomanjkanja vode. Vodne moči v tej tovarni pogosto primanjkuje. Delavstvo je v takih slučajih vsakokrat ob zaslužek. V splošnem obstoja v vseh obratih kakor tudi pri lesni stroki nestalnost zaslužka. Iz tega je razvidno, kako je potrebno, da se organizacija bori in zavzema za to, da bo delavstvo za slučaj brezposelnosti zavarovano.

Krekova mladina.

Nase vrste se širijo, jačajo...

V nedeljo 22. septembra se je vršil ustanovni občni zbor Krekove mladine, podružnice v Litiji. Krog realnih fantov je to, ne velik sicer, a delaven in navdušen. Zastopnik centrale je spregovoril besede za pot.

V petek 27. septembra sta se vršila dva ustanovna občna zbora.

V Trzinu na Gorenjskem se je zbralo 20 fantov, pa še jih je nekaj ostalo v delavnicah. V Trzinu bo krepka naša postojanka. Mladost je tu in zdravje. Na občnem zboru smo izvolili odbor in tudi vodjo borcev. Težko je življenje tržiškega delavstva, še težje pa je življenje tržiškega fanta-vajenca. Marsikje so vajenci tako vpreženi in porabljeni, da najdejo le včasih čas za nedeljsko mašo.

V nedeljo 29. septembra je bil za ustanovni občni zbor v Zagorju. Dva druga sestanka, ki sta se vršila istočasno, sta vzrok, da udeležba ni bila polnoštevila. Izvolili smo odbor in tudi vodjo borcev. Tudi mlajši fantje gredo k nam.

Od zadnjega občnega zbora sem so se ustanovile sledeče nove podružnice: Koroška Bela, Litija, Št. Vid nad Ljubljano, Trzin, Zagorje. Ustanovljata pa se Borovnica in Sv. Peter nižje Maribora.

Rastemo v dve smeri: na šir; čim dalje več nas je; v notranjost; čim dalje bolj smo si blizu; člani med seboj, podružnice med seboj in centrala do podružnic. Veže nas ideja, veže nas organizacija in delo v nji, a veže nas tudi prijateljstvo in tovarištvo.

Plenarna seja. Krekova mladina centrala ima v nedeljo 6. oktobra plenarno sejo. Vrši se v Delavski zbornici. Začetek ob 9. Vsaka podružnica pošlje delegata. Tovariši, na svidenje!

Zbor Krekove se bo vršil 6. oktobra popoldne ob 3 v Ljubljani v Delavski zbornici.

Lesce. Krekova mladina priredi v nedeljo 6. oktobra koncert s srečolovom, šalljivo pošto in prosto zabavo na vrtu pri »Katrineku« v Lescah. V slučaju slabega vremena v notranjih prostorih. Pričetek ob 3. popoldne. Vstopnina za osebo 2 ozir. 5 Din. Čisti dobiček je namenjen borcem. Sprejemamo preplačila. Vse prav prijazno vabimo. Igra godba iz Koroške Bele.

Novice.

Doma.

Agrarna banka posluje.

Privilegirana agrarna banka je izdala razglas, v katerem poziva k vlaganju prošelj za posojila. Obrestna mera je sledeča: Poljedelskim organizacijam se bodo dajali krediti po 8 odstotkov z omejitvijo, da te organizacije ne smejo kreditirati neposrednim interesom po več kot 10 odstotkov. Za kredite posameznikom je obrestna mera 10%, za dolgoročna hipotekarna posojila pa 9%.

Jugoslavija in Bolgarija.

Po razgovorih zunanjih ministrov obeh držav v Ženevi so se pričeli zopet pregovori za ureditev medsebojnih vprašanj. Konferenca se vrši v Pirotu. Gre samo za začasno izvedbo ukrepov, ki so bili sklenjeni že na svoječasi pirotski konferenci. Sprejeli se bodo pravilniki o začasni obmejni službi. Konferenca za definitivno ureditev obmejnih vprašanj pa se bo vršila najbrže nekaj mesecev kasneje.

Predvojni srbski dolgovi.

Poroča se, da se bo rešilo vprašanje srbskih predvojnih dolgov raznim evropskim državam na ta način: kraljevina Srbija, Hrvatov in Slovencev bo plačala 60 milijonov zlatih mark v letnih obrokih tekom 37 let iz reparacij, ki jih ima dobiti od Nemčije. Dolgovi znašajo 2 in pol milijard.

KID v rokah Westena

Pretekle dni je izvedela javnost, da je Westenov koncern prevzel večino delnic KID iz italijanskih rok. Koncern ima v srednji Evropi posebno na Poljskem več tovarov na pločevino in emajlirano posodo. Pri nas so v njegovih rokah tovarna pločevine v Celju s 1400 delavci in kemična tovarna v Hrastrniku z 200 delavci in sedaj še KID z 2000 delavci. Radi tega se bo pri KID povečala izdelava pločevine. Ali se bo ta sprememba poznala tudi kaj pri delavskih plačah?

Gozdarska afera.

Pred državnim svetom se je pričel proces proti bivšim uradnikom v ministrstvu šum in rud z ozirom na obtožbo ministrstva. Zaslisevanje se je že pričelo. Proces bo radi obsežnosti tvarine trajal najbrže dalj časa.

Polom hrvatske kmetske zadržne banke.

Pred dnevi se je vršila v Zagrebu izredna skupščina hrvatske zadržne seljačke banke. To banko so ustanovili bivši Radičevi pristaši in je imela čisto političen namen. Na skupščini je prišlo do ostrih nasprotstev. Končno je bilo sklenjeno banko likvidirati. Inozemski časopisi podrobno poročajo o čednih manipulacijah posameznih članov banke. Samo na vlogah ima banka pasiv okoli 7 milijonov dinarjev, vsega skupaj pa okoli 26 milijonov dinarjev.

Konvencija o poljedelskih delavcih v Nemčiji uveljavljena.

Izdan je ukaz o ratifikaciji konvencije o zaposlevanju naših sezonskih delavcev v Nemčiji, ki je bila pod vodstvom dr. Gosarja sklenjena v Berlinu 15. decembra 1928. O konvenciji bomo podrobneje poročali prihodnjič.

Vsako hišo „Delavsko Pravico“!

Po svetu.

Tukov proces v Češkoslovaški se bliža svojemu zaključku. Sodba bo še ta teden razglašena. Slovaki so se zopet združili v eno samo politično skupino, v Slovaško ljud. stranko, kar bodo manifestirali pri sedanjih državnozbornskih volitvah, ki se vrše 27. oktobra. Pri teh volitvah kandidira Slovaška ljudska stranka svojega zaprtega narodnega mučenika na enem izmed prvih mest. Slovaki stalno zelo napredujejo v boju za svoje narodne in socialne pravice zaradi svoje doslednosti, sloge, medsebojne zvestobe in predvsem zaradi svojega poguma. — V novi parlament, za katerega se bodo vršile volitve 27. oktobra, bodo gotovo prišli zelo okrepljeni. Ni več daleč čas, ko bodo dosegli svoj narodni cilj — samostojnost t. j. avtonomijo.

Angleška delavska vlada se odlikuje pred vsemi drugimi zaradi živahnega tempa pri svojem delu. Dočim smo pri vseh parlamentih doslej opazovali neko stalno počasnost in zavlačevanje, so angleški delavci napravili prelom. — Potem, ko je v Haagu zmagovala angleško stališče pravičnosti, so v Ženevi angleški zastopniki uspešno zastopali neodločljivo zahtevo po pomirjenju in razorožitvi. V zgled vsem je Anglija sedaj v pogajanjih s sovjetsko Rusijo v svrhu zblizanja in obnove medsebojnih prijateljskih vezi. Istočasno pa ministrski predsednik Macdonald, ki je odšel v Ameriko, osebno vodi razgovore o razorožitvi na morju z Združenimi državami Severne Amerike. Angleška delavska stranka pa na svojem rednem občnem zboru (ki ga druge stranke sploh nikoli nimajo!) poudarja, da je treba započeto delo nadaljevati z isto vneto in spešnostjo kot doslej in da bo angleška delavska vlada tudi v notranji politiki preko zime skušala rešiti vse najnujnejše socialne, finančne in politične probleme prav tako kakor je to storila v zunanji politiki. Angleški delavci se posebno vesele dejstva, da se je posrečilo njihovim zastopnikom s pravično tezo za takojšnjo izpraznitev zasedenega nemškega ozemlja ob Renu, čimer je utrjeno upanje, da se obnovi prijateljsko razmerje z Nemčijo. Pri opazovanju sedanje angleške politike se jasno vidi in čuti razlika med delavsko politiko in politiko buržuazije.

Italija vodi prav nasprotno politiko kakor Anglija in to v osnovni črti. Angleški delavci, nositelji najmočnejše države na svetu, so za mir in prijateljstvo, italijanski diktator pa dopušča, da se stalno neti sovraštvo, da se stalno izzivajo in sramote sosedje italijanske države in s tem pripravljajo razpoloženje za novo vojno. Ravnotako kakor je fašizem v notranji politiki nestrpen proti vsem, je tudi v zunanji politiki zaletav in izzivalen. Zdi se, da se bo fašizem ravno radi tega svojega dela, ki se že prav nazorno razgalja, strl. Skoro v vseh državah je poskusil prodreti in si osvojiti državno oblast. V najjačjih državah mu je spodletelo. Vse kaže, da se bo tudi na svojem izvoru udušil.

Komisar: »Kako pa veste, da je bil ta mož res pijan?«

Polica: »Naletel sem nanj, ko je na glavni pošti v nabiralnik vrgel dinar, nato pa gledal na uro, ki se nahaja nad nabiralnikom ter dejal: »Glej, glej, spet sem se za tri kile zredil.«

Razno.

Kdo preprečuje razorožitev. Ze leta in leta se govori po celem svetu o razorožitvi, vendar se do danes še ni prav nič napravilo. Na zborovanjih se slišijo mogočne besede, ne slede jim pa nikakoli dejanja. Afera iz najnovejšega časa je nekoliko posvetila v temo za prek razorožitvi.

Neki Shearer iz Amerike toži tri največje ladjedelnice v Združenih državah, ker mu niso izplačale obljubljenih provizij za njegova prizadevanja, da ovira razorožitvena pogajanja. 50.000 dolarjev so mu izplačali, za nadaljnjih 250.000 dolarjev jih pa toži. Gotovo pomeni razorožitev tudi samo delna, za oboroževalne industrije zmanjšanje njihovih profitov. Zato jo je treba preprečiti.

Napredek pri holandskih strokovnih organizacijah. Na Holandskem sta dve strokovni centrali: katoliška in protestantska. Obe sta vključeni v Utrechtu in delujeta roko v roki. Katoliška strokovna zveza je napredovala v prvi polovici 1929 za 15.000 članov. Pač izreden napredek! Tako je štela celotna zveza 1. julija 1929 130.000 članov. Protestantska šteje okoli 50.000 članov, tako da bosta imeli obe zvezi kmalu čez 200 tisoč članov. To je za malo Holandsko silno mnogo. Zavedno delavstvo in dobri organizatorji!

Dr. I. Pirc: Naše zdravje. Knjižnica Podmladka Rdečega križa, 3. zvezek. Ljubljana, 1929. Str. 52, cena 3.50 Din. Na našem knjižnem trgu smo že dolgo pogrešali kratke in poljudne knjige o higijeni, ki bi lahko prodrla v zadnjo slovensko hišo. Sedaj jo imamo. Ravnatelj higijenskega zavoda v Ljubljani je na kratko popisal človeško telo, nalezljive bolezni, osebno higijeno in naš dom s higijenskega pogleda, PRK pa izdal spis v svoji priročni ceneni in priključni knjižnici. Če pogledamo še vedno znatno umrljivost pri našem narodu, bi delce

res zaslužilo, da pride v prav vsako hišo. Dobiti ga je v vseh knjigarnah, dočim PRK sam posameznih izvodov ne razpošilja.

Služkinje! Opozarjamo Vas na začetek pevskega vaja, ki se zopet vršijo vsak četrtek ob pol 9 zvečer v Alojzijevešču. Povabljeni ste vse služkinje, ki imate posluš in veselje do petja, posebno pa še mlajše pridite v našo družbo.

Odbor.

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: moškimi: 12 hlapcem, 4 mizarjem, 14 čevljarjem, 5 zidarjem, 2 tesarjem, 7 pleskarjem-soboslikarjem, 1 sodarju, 1 kamnoseku, 2 pečarskima pomočnikoma, 3 kleparjem, 22 navadnim delavcem, 1 slaščičarskemu pomočniku, 2 mlinarskima pomočnikoma, 4 pekovskimi pomočnikoma, 300 tesačem, 1 stroj. ključavničarju, 1 stavb. ključavničarju, 1 steklarskemu pomočniku, 1 mesarskemu pomočniku, 2 sedlarskima pomočnikoma, 40 rudarjem, 2 krznarjem, 2 brivskima pomočnikoma, 1 klobučarskemu pomočniku, 1 litografu, 3 kravarjem, 15 vajencem. — Ženskimi: 1 šivilji, 1 pletilki, 4 služkinjam, 2 kmečkima dekletoma, 2 vajenkama.

Maribor. Delo je na razpolago: 14 hlapcem, 3 majarjem, 15 viničarjem, 2 podkovskima kovačema, 1 kovinolarju, 1 kleparju, avtomehaniku, 16 čevljarjem za zbito in šivano delo, 1 krojaču, 1 litografu, 3 tapetnikom, 1 sedlarju, 2 bakrokotlarjem, 1 strojniku, 1 šoferju, 10 pleskarjem, odnosno soboslikarjem, 9 mizarjem, 4 tesarjem, 20 zidarjem, 30 gozdnim delavcem. — Vajencem: sedlarske, pekovske, kovaške, mizarke, krojaške in čevljarke obrti. — Ženskimi: 3 kmečkimi dekletoma, 1 kmečki gospodinji, 16 služkinjam, 8 kuharicami, 4 varuhinjam, 6 vzgojiteljicami,

2 natakarcama, 2 podnatakarcama, 2 sobaricama, 1 špulerici, 1 pisarn. moči, 3 tovarn. delavkam, 1 postrežnici, 1 trg. vajenki, 3 šiviljskim vajenkam, 2 varuhinjam čez dan.

Celje. Delo je na razpolago: 6 konjskim hlapcem, 4 majarjem kravarjem, 16 polj. delavcem, 2 hiš. hlapcem, 20 gozd. delavcem, 20 rudarjem, 16 delavcem za gradnjo ceste, 10 delavcem za kamnolom, 15 zemelj. delavcem, 5 mizarjem, 1 pečarju, 3 kovačem, 1 kleparju, 1 vodovodnem instalaterju, 2 ključavničarjem, 6 mizarjem, 4 sodarjem, 1 kolarju, 2 tapetnikoma, 9 čevljarjem, 1 peku, 32 zidarjem, 10 tesarjem, 4 slikarjem, 46 težakom, 1 strojniku, 12 vajencem. — Vajencem: kovaškim, kleparskim, sodarskim, čevljariskim, krojaškim, prikojevalskim, sedlarskim, mesarskim vajencem. — Ženskimi: 24 kmečkimi dekletoma, 2 šiviljam, 3 natakarcami, 4 tovarn. delavkam, 14 kuharicami, 19 služkinjam, 1 hotel. kuharici, 2 varuhinjam, 3 vajenkam.

Ona: Več ti je do tvoje tipkarice, kot pa do mene — tvoje žene.

On: »Seveda mi je. Njej lahko diktiram, tebi pa ne.«

Dora: »Jani je zelo nezadovoljna s svojim možem.«

Igora: »Kajpada. Vzela ga je zato, da bi ga izpreobrnila, sedaj jo pa jezi, ker ne najde nobene napake na njem.«

»Ljubljanka moja, skozi vice bi šel zate.«

»To le kar tako praviš, kako pa mi to dokazuješ?«

»Postani moja žena!«

I. delavska hranilnica in posojilnica v Mariboru

je naš edini delavski denarni zavod.

Vloge obrestuje najvišje in daje posojila po najnižji obrestni meri.

Usnjarska in čevljarška zadruga „RUNO“ r. z. z o. z. v Trzinu

*Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike*

Postrežba točna.

Cene solidne.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

Ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

Marija je napol vstala in je pokleknila z enim kolenom na klop. Pokazala je iznad lesene pregraje samo gornji del obraza in klobučinasti klobuk s perutjo, ki je z njega bila odstranila rdeče rože. Antoine je tako morda ne bo spoznal. Stopal je naprej sklonjene glave in ves droban v premajhnem suknjiču. Mariji se je zdel manjši, ožjih ramen kot svoj čas in kakor človek druge vrste nego tisti, ki so ga sodili. Med njegovo hojo so ga častniki spremljali z očmi nekoliko priprtih vek in zaničljivo, dokler ni prišel do svoje kletke, kjer je sedel. Lahen drget je obšel vse in naznačil jedva zaznavno soglasje v mnenju: »Zadeva Madiot, — najtežja današnja zadeva. Nemaren tip.«

Antoine je še sklanjal glavo. Bil je izmučen, in dozdevalo se je, kot da mu ni za to, da bi si sodnike ogledal ali pregledal občinstvo, če ga je kaj, ali pa se ozrl po dvorani, ki so ga bili vanjo pripeljali.

Stotnik spregovori:

»Vstanite.«

Glas je bil osoren in rezek. Veliki in močni mož, ki je bil prepašan v svoji halji, je bil rdeče polti, modrih oči in sivi brki so mu padali preko ustnic. Bil je eden izmed onih običajnih sodnikov, ki ne dvomijo o krivdi obtoženca, katerega so priveli prednje. Vedel je, da se je bila izvršila preiskava z največjo skrbnostjo. Sam bi bil zdrdral vojaški zakonik kakor očenaš. S prvim pogledom je določil tipe obtožencev po njihovem temperamentu; eden mu je bil lažnivec, drugi potuhnjeneč, tretjega je spoznal, da rad grozi, — in brž je režeža, ki ga je imel pred sabo, spravil v protislovja.

Z enakim glasom je vprašal:

»Saj se imenujete Antoine-Jules Madiot, ste rojeni v Nantesu, ste delavec, sedaj v vojaški službi v 93. pehotnem polku v garniziji La Roche-sur-Yon?«

Preden je še skončal je val iznenadenja vzravnal glave vseh poslušalcev. Antoine Madiot je bil dvignil oči. Ves drugačen človek se je pokazal v njem. Med častniki in med vojaki se je nenadoma pojavilo zanimanje kakor med množico, ko se odpro vrata bikove celice in se bik zdrzne ter se z nastavljenimi rogovi, pripravljen na boj in silen pokaže v areni. Te oči, namerjene v stotnika, so imele siv kovinski sij. Bile so negibne in niti sledu preplašenosti ni bilo v njih. Pričale so o nezlomljivi volji, o ponosu, ki ga niti kričanje, niti zlati našivi, niti sigurna kazen ne bodo omajali. Razlika med življenjem in drznostjo, ki so ga odražale te oči in med otroškim telesom, ki ga je življenje izčrpalo preden se je utegnilo razvesti, je bila neverjetna. Spet enkrat se je pokazal v njem Bretonec s svojim naličjem, ki odraža molčečo in pasivno silo. Skozi naličje ni bilo dano pogledati nikomur. Na oni strani so morda tekale solze, a ostale so skrite za vedno in za vsakogar.

Odgovoril je, ne da bi glas ojačil, in brez vsakega tresljaja:

»Da, gospod stotnik, jaz sem.«

Mlada usta so ostala napol odprta. Razločiti je bilo njegove bele zobe. Veke se niso spustile. Častniki so razmišljali: »Nasilje mu gleda iz pogleda.« Marija je mislila le eno: »Samo da me ne spozna. Odvzela bi mu pogum.«

»Slabo ste zapisani. Vaši predstojniki vidijo v Vas nediscipliniranca, trmoglavca. Čeprav ste v polku šele od novembra minulega leta, ste imeli ste imeli že petnajst dni zapore in deset dni ječe pred usodnim večerom 25. januarja, ko ste udarili dva izmed svojih višjih, rezervnega podporočnika Lemarieja in kaplarja Magnierja. Pripovedujte, kaj se je zgodilo.«

Niti besedice odgovora. Antoine je vzravnal srepo zrl v stotnika.

»Nočete govoriti? ... Prav, govorile bodo priče. Narednik privedite prvo pričo.«

Prva priča je bil kaplar Magnier. Docela kmetiški, dobro rejen človek, ki je bil vesel, le da so ga višji radi videli. Približal se je z upognjeno roko, pozdravil, prisegel in rekel:

»Vstopil sem bil prvi v sobo, ko smo se vrnili s strelskih vaj. Položil puško, da bi jo očistil, na

svojo posteljo. Slišim nekoga za sabo, se ozrem in vidim prostaka Madiotja, ki vrže svojo puško k moji. Pa mu rečem »Ondesite svojo puško, to ni Vaša soba.« »Pač,« mi pravi. »Ne,« pravim, »in pojdite, pa brž. Vaša soba je zgoraj.« Ker me ni slusal, ga primem za ramo. Ustavljaj se je, a šel je vendarle. Seveda ni šlo brez hrupa. In baš takrat je poročnik Lemarie šel po stopnicah ter slišal ropot. »Kaj pa je to? Spet Madiot?« Nič več ni utegnil reči, gospod stotnik, ko se Madiot zakadi vanj in vame, mu da dve brci v trebuh, tretjo meni v nogo in zakriči: »Temu pa že posvetim.« Vojaki so ga zgrabili. Stvar je bila končana.«

»Ali je bil pijan?«

Precej, gospod stotnik. Pil je na strelišču. Njemu ni treba mnogo.«

»Priznate dejstva, Madiot?«

Glas je brez vznemirjenosti odgovoril:

»Da.«

»In na koga se je nanašala grožnja: »Mu že posvetim.«? Kaplarju ali častniku?«

»Častniku,« je rekel kaplar.

»Ali ste prepričani o tem?«

»Popolnoma, saj je pri tem gledal vanj.«

»Ali je to točno, Madiot?«

Obtoženec je pokimal.

»Dobro, kaplar Magnier, sedite. Narednik, privedite gospoda Lemarieja.«

Pri tem imenu, ki je užesom sodnikov zvenelo kakor vsako drugo, je vztrepetal dvoje bednih src, srce Marijino in srce Eloija Madiotja. Antoine se ni ganil. Strmel je sedaj pod strop v rdeče zastore, ki so zastirali okno njemu nasproti. Rekel bi, da mu je ta druga priča prav tako malo važna kakor prva. Ko pa je stopil pred sodnike mladi mož elegantnega mestnega vedenja z zloženimi rokavicami v levici in malce bled v lice, je vendar blisk sovrastva in besnosti spreletel Antoinove oči. Potem se mu je pogled znova izgubil v gubah rdeče zavese.

Izpraševanje se je začelo znova. Spočetka enako, podrobneje, z drugače zastavljenimi vprašanji. A kmalu je prišlo na vrsto vprašanje poprejšnjih odnošajev med Antoinom in Lemariejevimi. Stari Eloj je bil od razburjenja napol vstal. Sklonjen naprej je poslušal in gledal z grozo v drobnega vojaka ter se vpraševal, da-li bo skrivnost šla preko teh ust, ki so bile dotlej tako malo govorile.